IHARA SZAIKAKU

Evilági hívságok

– Részletek –

Könnyebb tavasszal piros juharlevelet találni, mint újévre langusztát vásárolni

Régi idők óta újévkor[1] az emberek Hórai hegyet[2] készítenek a házaikban, melyet fenyőágakkal, páfránnyal díszítenek fel. Elkomorul azonban a hangulatuk, ha e zöld háttér előtt nem vöröslik a languszta. Igaz, gyakran a languszta nagyon drága, és ilyenkor a szegény családok és a szerény tartalékokkal rendelkező házak enélkül ünneplik meg az újévet.

Néhány éve például alig termett narancs, darabját négy-öt funért[3] adták, emiatt az emberek keserű narancsot vettek, de még ennek az árát is igencsak magasnak tartották. A keserű narancs színe és alakja legalább hasonlít a narancséra. Ha viszont a langusztát garnélarákkal pótoljuk, az körülbelül olyan, mintha egy idegen ember használt ruháját húznánk magunkra. A szegényeknek azonban nincs más választásuk! A gazdagokkal viszont egészen más a helyzet. Még a szél is másképp fújja a házukat! Közönséges tolóajtó nem véd meg attól az esőtől, melyet az északi szél hoz; a falakat deszkákkal borítják, melyeket ragacsos gyantával, bambusszal, szalmával tesznek ellenállóbbá, és ez egyáltalán nem számít fényűzésnek.

Az emberek számára nincs nagyobb öröm, mint úgy öltözködni, úgy enni és élni, ahogy a legjobb körülmények megengedik. De ehhez okosan kell gazdálkodni! Nem lesz sikere az ifjú gazdának, ha változtat azokon a szokásokon, melyeket a családja nemzedékről nemzedékre követett, azon a renden, amelyet az apja betartott. Bármilyen éles eszű az új nemzedék, lépten-nyomon azt látja az ember, hogy az év végére az ifjú gazda épp csak eltengődik, mert az elszámolásába itt is, ott is hiba csúszott!

Mielőtt beköszönt az újév, Oszaka zsibvásárrá változik: az égvilágon mindent meg lehet itt venni, amit elképzel az ember. Már hatvan éve a boltosok csak azt panaszolják, hogy ímmel-ámmal megy az üzlet, az üzletekben azonban mégsem hever ott az áru. Vegyük például az őrlőmozsarat. Azt hinné az ember, hogy ezt csak egyszer kell megvenni és kitart száz évig, még a gyerekek meg az unokák is tudják használni, és mégis, napról napra, évről évre készítik az új őrlőmozsarakat. Az már biztos, az összeset gránitból csinálják. Meg aztán a sok apró holmi, az ötödik hónapban a papírból készült sisak a fiúünnepre, az újév megünnepléséhez szükséges kellékek, melyeket két-három napig használnak mindössze… No meg a szertartási legyezők, a templom ajándékai a híveik számára. A hívők még ki se nyitják a dobozukat, és máris a szemétbe hajigálják úgy, ahogy van. Az egész csak kidobott pénz, az emberek tudomást se vesznek róla. Nagyzolásban és fényűzésben Oszaka alig marad el Edótól, itt is nagylábon élnek! Ha már languszta nélkül nem lehet feldíszíteni a Hórai hegyet, akkor megveszi mindenki, még ha ezer kanba is kerül. Ezért aztán az újév előtti napokban szétkapkodják a langusztát az összes halüzletből, és ezután olyan nehéz beszerezni, mintha valami tengerentúli csoda volna. Az utolsó napon pedig még egy árva langusztabajszot sem lehet találni! Erre mindenki nekiáll langusztát keresni. Százszor könnyebb ilyenkor őszi piros törpejuhar levelet találni, mint ezt! Az emberek telekiabálják az egész tengerpartot, az öblök közelében álló szegény halászkunyhókba is beüvöltik, hogy „Langusztát veszek!”

Egy Era nevű halkereskedő üzletében maradt még egy darab languszta, mire megkezdődik az alkudozás. Először egy monme öt funért akarják megvenni, mire akadnak olyanok, akik négy monme nyolc funt is megadnának érte, és persze az eladó ilyenkor nem tiltakozik, mert hát kevés a languszta. A szolgálók meg nem mernek engedély nélkül ekkora összeget kifizetni érte, hazarohannak nagy sietve, s mikor a gazdájuk megtudja, hogy a halkereskedő ilyen borsos árat kér, tüstént dühbe gurul:

[1] Az író a holdújévre gondol, amely minden évben más időpontban van.

[2] A japán legenda szerint a tengerben áll a Hórai hegy, a halhatatlanság hegye, s azon áll a gazdagság fája.

[3] Ihara Szaikaku korában, az Edo-korban (1600–1867) a japán apróp énzeknek számos változata volt forgalomban. A legkevesebbet a rézpénz érte. Ennél nagyobb volt a rin, ennek tízszerese a fun, majd ennek tízszerese a monme, a kan pedig ezer monmét ért. A mon és a bu lyukas pénzérmék voltak, ez a lyuk pedig négyzet alakú volt.

– Egész életemben arra törekedtem, hogy soha ne kelljen háromszoros árat kifizetnem! Mindig készpénzt adtam és mindig a legjobb időben, amikor a legalacsonyabbak az árak: a tüzelőt a hatodik hónapban, a gyapotot a nyolcadikban, a rizst a szakéfőzés előtt, a fehér vásznat pedig mielőtt beköszönt a halottak ünnepe. Igaz, hogy amikor az apám meghalt, túlfizettem a koporsókészítőt, de azóta is rettenetesen bánom! Vajon miért kell feltétlenül languszta az újévre? Nem lenne jobb megvárni, mikor már több van belőle és egy languszta csak három monmába kerül? Akkor kettőt is meg lehet kapni ebből a pénzből, és behozza az ember, amit elmulasztott! Egyáltalán nem fogom szégyellni, ha nem látogat meg az idén az újévi Szerencseisten, aki mindig valami lehetetlen követeléssel áll elő. De higgyétek el, még akkor is hallatlanul drága volna a languszta, ha tízszer olcsóbban adnák!

A gazdasszony meg a fiúk vitatkozni kezdenek a gazdával:

– Ugyan már! Mit fognak gondolni rólunk az emberek?! Ma jön el a sógor hozzánk először újévet köszönteni! Eridj, oszt vedd meg, kerül, amibe kerül!

Elküldik megint a szolgát a halüzletbe, de azóta már megvette a langusztát a nagybani kereskedés ifjú segédje az Imabasi utcából. Öt monme és nyolc bu volt az ára!

– Nincsen ünnep languszta nélkül! Ilyenkor nem garasoskodik az ember! – magyarázta, azzal leperkálta a kívánt összeget, amit még meg is toldott húsz rézpénzzel. Fogta a csomagját és távozott.

A szolga pedig sokáig járta az utcákat, benézett az összes halüzletbe, de minden hiába! Mikor már végigcaplatta az utcákat, rádöbbent, hogy milyen nagy város is ez az Oszaka. Hazatérve beszámolt mindenről a gazdáéknak. Erre dühbe gurult a gazdasszony, a gazda meg fogta a hasát a nevetéstől:

– Nehogy elhidd, amit ez a nagybani segéd mond, biztos a tönk szélén áll, és az istenekhez akar könyörögni, különben miért is adott volna ennyit a langusztáért! Azok meg, akik olyan könnyelműen kölcsönt adtak neki, olyan rosszat fognak álmodni, hogy csak na! Ha pedig még mindig azt állítjátok, hogy languszta nélkül nem lehet Hórai hegyet csinálni, akkor erre olyan remek ötletem van, hogy még az ünnep után sem kell kidobnunk a langusztát!

Azzal rendelést küld egy iparosnak, hogy készítsen egy gyönyörűséges langusztát vörös selyemből és kartonból, ami nem kerül többe két monme öt bunál.

– Ahogy elmúlik az ünnep, jót fognak játszani vele a gyerekek. Ez aztán a fifikás észjárás! Na, mit szóltok hozzá, a mi langusztánk négy monme nyolc bu helyett csak két monme öt buba fog kerülni, és ráadásul később még használni is lehet – dicsekszik büszkén a gazda, és mindenki egyetért a bölcs eszmefuttatással.

– Nem akárkinek adatik ekkora éleselméjűség! Nem véletlenül sikerült a mi gazdánknak ilyen szép vagyonra szert tennie!

Ebben a percben belép a főépületbe a gazda édesanyja. Van neki külön háza, maga vezeti a háztartását. Már kilencvenkét éves is elmúlt, de jól lát, és olyan egyenes derékkal jár, akár egy fiatal.

– Hallom, hogy azon vitatkoztok, milyen drága mostanság a languszta – kezd a mondókájába. – Hát bizony, gyerekek, elég nagy meggondolatlanság volt, hogy már korábban nem gondoltatok a langusztára! Ugyan-ugyan, hogy szabad így háztartást vezetni! Jegyezzétek meg, amit mondok: a languszta mindig drága azokban az években, amikor a tavasz kezdete megelőzi az újévet. Tudjátok, hogy Isze[4] az istenek országa, és ezért nemcsak az ottani szentélyekben, nemcsak a papok házaiban, hanem az összes városban és az összes faluban fejet hajtanak a japán istenségek előtt. Így aztán nem meglepő, hogy elképzelhetetlenül sok langusztára van szükség ilyenkor. Az a rengeteg languszta, amit minden évben Kiotóba és Oszakába visznek, csupán az isteneknek felajánlott áldozatok maradéka. Előre gondoltam már erre, ezért a hónap közepén vásároltam két langusztát bajusz nélkül, négy rézpénz volt darabja.

Amint ezt meghallják, mind tapsikolni kezdenek örömükben:

– Hogy tobzódik a javakban a mi idős úrasszonyunk! Két langusztát vesz, pedig elég lenne neki egy is.

– Én aztán soha nem teszek olyat, aminek nincs értelme – mondja a magáét az idős hölgy. – Amikor az emberek eljönnek hozzám újévet köszönteni, mindig hoznak nekem öt csokor bojtorjánt[5], de van, amikor csak hármat, ha elég húsos a levele. Viszonoznom kell ezt az ajándékot, ezért azt gondoltam, hogy adok nekik egy langusztát, így aztán az egy monmét érő bojtorjánra csak négy mont kell ráfizetnem. De szerencsétek van! Eddig nem jött hozzám még senki újévet köszönteni. Persze, mi rokonok vagyunk, de az

[4] A legnevezetesebb japán sintó szentély Iszében található.

[5] A japánok a bojtorjánból főzeléket készítenek.

elszámolásokat egymás között is illő pontossággal kell végezni! Ha szükségetek van langusztára, akkor hozzatok nekem öt csokor bojtorjánt. Másra nem vagyok hajlandó cserélni! És nehogy azt gondoljátok, hogy languszta nélkül meg lehet úszni az ünnepet! Jól jegyezzétek meg: nem a fukarság szól belőlem, de minden ünnepnél jól fel kell becsülni, hogy mennyibe kerül az ajándék, amit kapsz, és körülbelül látszatra ugyanolyan, de a valóságban olcsóbb árban viszonozni, így legalább van rajta valami haszon is. Minden évben, amikor a paptól ajándékba kapok egy dobozkában egy papírból készült amulettet, egy köteg szárított tonhalat, egy doboz fehér arcfestéket, egy naptárat és öt csokor zöld algát, mindig kiszámítom, mi mennyibe kerül, és mindig két monme nyolc bu lesz az eredmény. Ilyenkor három monmét adományozok a szentélynek. Vagyis hát két buval fizetek többet, hiszen az iszei papot mégsem hagyhatom hátrányos helyzetben! És bizony így csinálom már vagy három évtizede! Amióta lemondtam a javatokra a gazdálkodásról, ti minden évben egy egész ezüstpénzt adományoztok a szentélynek. Lehet, hogy nem vagyok elég istenfélő, de ezt nem tartom helyesnek! Egész biztos, hogy a Daidzsingu-szentély istennője sem értene egyet ekkora pazarlással! Itt van a bizonyíték, figyeljetek ide, az iszei szentély külön pénzérmét veretett az adakozóknak, amelynek galambszem lett a neve. És ez a galambszem mindössze hatszáz monnak felel csak meg! Ugye belátjátok, hogy maguk az istenek is azt akarják, hogy a hívők, akik eljönnek a szentélyhez, ne költsék a pénzüket feleslegesen.

Hát így van ez! A mi világunkban csak úgy virul a kapzsiság! Isze százhúsz szentélyében az összes istenség közül a legtöbb adományt Ebiszu[6] és Daikoku[7] kapja. A szentélyekben a verebek[8] állandóan azt csiripelik, hogy „Taga a hosszú élet istene, Szumijosi a hajósok védelmezője, Izumo a sorsok egyesítője, Kagami no Mija a szűzlányok arcának szépségére vigyáz, Szanno huszonegy ifjú istenségnek parancsolgat, Inari[9] a tönkremenéstől oltalmaz, nem hagyja, hogy a vagyon kicsússzon a kezünk közül, mint a róka farka”.

A zarándokok busás adományokkal ajándékozzák meg ezeket az isteneket, mert oltalmat várnak tőlük. A többi istenről általában megfeledkeznek. Így aztán mostanság még az isteneknek sem könnyű pénzt keresni! Mit szóljanak akkor az emberek?!

Óriási mennyiségre van szükség az újévköszöntő amulettekből, melyekkel a hívőket ajándékozzák meg Isze papjai, ezeket egy kalligráfus írja le egy meghatározott összegért. Egy rézpénzt fizetnek neki darabjáért. Egy egész évbe is beletelik, míg elkészülnek, mert ezek írásához különleges erőfeszítésre van szükség. A kalligráfus egy nap alatt kétszáz rézpénznél többet nem képes megkeresni! Az újévi köszöntő pedig így szól: „Szálljon örök nyugalom, béke és virágzás népünkre, melyet az istenek óvnak!” Segítsen a kalligráfuson is, hogy legalább az ennivalójára valót megkeresse.

Esti árverés az újévet megelőző napon

Évről évre csak panaszkodik mindenki, hogy egyre kevesebbet vásárolnak az emberek, no meg az élet is mind többe kerül. Ha azonban valamelyik kereskedő leengedi egy tíz monmés árucikk árát kilenc monme nyolc bu értékűre, a vásárlók azon nyomban szétkapkodják. De ha mondjuk, valaki azt veszi a fejébe, hogy egy áruért kilenc monme nyolc bu helyett kerek tíz monmét kér, akkor a pultokon rögtön megjelenik ugyanaz az áru, de már kétezer kanme az ára. A nagyvárosokban a kereskedés igencsak nagyvonalúan zajlik! Furfang nélkül nem vásárolhat, haszon nélkül nem adhat el semmit az ember!

Aki azt mondja, hogy a világon a pénz nem cserél gazdát, az nem is látta, hogyan élnek a gazdag emberek. Ha van valami, amiből igazán jut felesleg, akkor az a pénz! Az elmúlt harminc évben látványosan meggazdagodtak nálunk az emberek. A szalmatetős házak helyett ma már az épületeket mindenütt fából készült tetőzet védi. Most cserepek fedik Fuva őrállomásnál még azt a kunyhót is, melynek tetőjén keresztül besüt a

[6] A sintó vallás hét szerencseistene közül az egyik. A hét szerencseistent egy csónakban evezve ábrázolják, közülük hat férfi és csupán egy nő van. Ebiszu isten Izanagi és Izanami istenpár, a japán szigetvilág megteremtőinek harmadik fia. A 17. századtól a halászok és a kereskedők istenének tartják. Egyik kezében hallal, másikban horgászbottal szokták ábrázolni.

[7] A sintó vallás hét szerencseistene közül az egyik, mint Ebiszu isten. Daikoku a gazdagság istene, általában úgy ábrázolják, hogy két lába alatt egy-egy zsák rizs, vállán pénzes zsákot hord, jobb kezében pedig szerencsekalapácsot tart.

[8] Szentélyi verebeknek nevezték Szaikaku korában azokat a papokat, akik a zarándokokat kísérték szentélyről szentélyre.

[9] A termés istene, a 17. századtól a kereskedelem védője is. Inari istenség jobb és bal oldalán két róka üldögél, a két állat közvetítő szerepet játszik az isten és az emberek között.

holdsugár – ahogy valamikor a költő is megénekelte[10] –, s kívülről fehér festék borítja. Egy kis lerakat van benne, a kertben pedig egy magtár áll. A tolóajtót nem aranypor vagy ezüstpor fedi, ahogy régen, a mi századunkban ez már nem divat, hanem vékony arany- és ezüstszínű festékréteg borítja, melyet tusfestmény díszít, pontosan úgy, ahogy a fővárosban szokás.

Az egyik régi könyv szerint a Nada tengerparton élő asszonyok, akik sólepárlással foglalkoznak, régebben egyáltalán nem viseltek a hajukban egyszerű, saját készítésű fésűt. Manapság azonban ezek a tengerparti nők bizony nagy gondot fordítanak az öltözékükre, a fővárosi divatot követik. Tudják, hogy ma már nem hordanak fenyőágas bordűr mintázatot, s a legutolsó divat szerint bambuszleveles minta díszíti ruhájukat, melynek a felső részén, a vállnál a „felkelő Nap” írásjegyeit szőtték az anyagba. Míg Kiotó és Oszaka környékének lakói kimonóikat apró mintás páfránnyal és császárfa levelekkel díszítik, a falvakban is olyan pompában járkálnak, ahogy a fővárosi divat megkívánja. Némelyikük a kimonója vállára a „kakukk” írásjegyét hímezteti, egy másik hölgy vörös falevél és szőlőfürt mintás ruhában ékeskedik. Elbűvölőek ezek az öltözékek, újszerűségük elkápráztató! Ha az embernek van pénze, éljen bárhol is a világon, mindent megengedhet magának.

Sohase jó a szegénység, és különösen az ünnepek idején! Bizony nehéz betartani az újév megünneplésének szabályait, ha nem párosul a szándék a megfelelő mennyiségű pénzzel. Hiába, ha üres a polcod, minek is keresel rajta bármit, egy fityinget sem találsz! Éppen ezért egész évben mértékkel kell élni mindenkinek. Ha naponta csak egy részpénzt spórol meg a dohányon, akkor egy év alatt háromszázhatvan rézpénzt gyűjt össze, tíz év alatt pedig három kanme hatszáz mont. Még a teán, a tüzelőn, a miszón[11] és a són is lehet spórolni, s akkor még az olyan szegény ember is, mint a templom egere, egy év leforgása alatt harminchat monmét is összegyűjthet, tíz év alatt pedig háromszázhatvan monmét. Ha harminc esztendőn keresztül gyűjtöget, akkor kamattal együtt nyolc ezüst kanme lesz a jutalma, s már egy kis vagyonra is szert tesz. Ésszel kell tehát gazdálkodni és mindenen meg kell próbálni spórolni. És ami a legfontosabb: nem szabad inni, mert már a régi öregek is megmondták, hogy minden pohár szakéval csak a szegénység szökken virágba.

Úgy beszélik, hogy egy kovács, aki negyvenöt éven át még a koldusnál is szegényebb volt, naponta háromszor is elment az italboltba, ahol nyolc rézpénzért vett magának szakét, abból még egy üvegbe is töltött, és elvitte Inari istenhez, a kovácsok védőszentjéhez. Ha napjában két és fél gó[12] szakét megivott, az huszonnégy rézpénzébe került, ha viszont negyvenöt év leforgása alatt negyven koku[13] öt to[14] szaké csurgott le a torkán, az pedig már komoly vagyon ám: négy kanme nyolcszázhatvan monne ezüstpénz. Időnként figyelmeztették a szomszédai:

„Aki az ivást hajszolja, annak nem marad lóvéja!”

Mire úgy válaszolt, mint aki mindenkinél jobban tudja, hogy kell gazdálkodni:

„Ha valaki az italt ki nem állja, nem biztos, hogy tele a magtára!”

És ott folytatta az ivást, ahol abbahagyta.

Az óév utolsó napján ez a kovács szomorúan készülődött az újév megünneplésére. Még a Hórai hegyet is feldíszítette, amikor rádöbbent, hogy nem maradt pénze szakéra. Bánatosan így szólt a feleségéhez:

– Negyvenöt esztendeje nap mint nap megiszom a magamét, és látod, újévre nem maradt egy korty italom se. Még az ünnepnek se tudok örülni!

Meghányta-vetette a dolgot a férj és a feleség, mit is csináljanak. Még zálogba adniuk sem volt mit. Aztán hirtelen eszükbe jutott a szalmakalapjuk, amely megóvta őket a perzselő nyári nap melegétől. Olyan volt ez a kalap, mintha vadonatúj volna, még csak meg sem fakult.

– Megvan hát a megoldás! – így örvendezett a kovács. – A nyár még messze, a javaink pedig azért vannak, hogy kihúzzanak a csávából. Mást nem csinálhatok, mint hogy eladom a szalmakalapot!

Így aztán a kovács elindult az esti árverésre, ahol minden évben kalapács alá kerülnek a használt holmik. Éppen akkor ért ki a piacra, mikor az adok-veszek a csúcspontra hágott. Egy pillantás is elég volt ahhoz, hogy megérthesse az ember: akik idejönnek, mind tele vannak adóssággal és nincs kihez fordulniuk segítségért. A kikiáltó kétségbe-

[10] Az író itt Fudzsuvara Nobuzane (1176–1265) festő és költő versére utal.
[11] Miszo – szójapaszta, a japán konyha fontos összetevője.
[12] 1 gó – 0,18 liter
[13] 1 koku – 180,391 liter
[14] 1 to – 18,039 liter

esetten kalimpált a kezével, miközben a licitárakat óbégatta, minden vágya az volt, hogy mielőbb megkaparinthassa a tízszázalékos bizományi jutalékát.

Az év utolsó napján az árverésre került holmik láttán csak arra lehetett gondolni, hogy tulajdonosaik keserves ínségtől szenvednek. Volt, aki egy tizenkét-tizenhárom éves kislánynak való sárgászöld színű, vászonból készült bordűr mintás újévi rövidujjas kimonót hozott. Tulajdonképpen csinosnak és ünnepélyesnek látszott a kimonó, rendesen kitömték vattával, rózsaszín volt a bélése, az ujjakat divatos minta díszítette.

– Egy kimonó! Ki kéri? – üvöltötte a kikiáltó.

Valaki hat monme három bu öt rint adott érte. Lehetséges, hogy a korábbi tulajdonos annak idején csak a béléséért többet fizetett! Ezután egy kis makrélát kiáltottak ki féláron, melyet a Tango tengerparton fogtak ki. Gyorsan akadt rá vevő, annál is inkább, mert csak két monme két bu öt ri volt az ára. Egy két tatamis szobára[15] való szúnyoghálót sehogy sem sikerült eladni, bár az ára a licitálás során megugrott nyolc monméról huszonhárom monme öt bura. Valaki meg is jegyezte:

– Mi a csudának kellett ezt a szúnyoghálót elárverezni! Nem élhet olyan rosszul a gazdája, ha eddig nem hozta el ide és még az újévig is kihúzta. Hisz ez egy gazdag ember!

Erre mindenki nevetésben tört ki. Aztán a kikiáltó egy tíz lapból álló tekercset vett a kezébe, a gyönyörű papíron díszes kalligráfia, melyet alul a művész neve és pecsétje díszített. Az árát sajnos egy buról csak ötre sikerült megemelni.

– Hisz ez a tekercs egy remekmű! – óbégatta a kikiáltó. – Egy lapja három monménél nem ér kevesebbet!

– Lehet, hogy a papír megér három monmét – válaszolta hangosan valaki a tömegből. – Csak az a kár, hogy össze van firkálva az egész! Ugyan kinek kellenek ezek a krikszkrakszok! Még öt monmét is sajnálnék érte! És akit maga művésznek nevezett, nem több, mint egy senkiházi gatyatologató.

– Hát az meg mit jelent? – lepődött meg a kikiáltó.

– Azt, hogy ez a kalligráfus úgy húzkodja az ecsetjét, mint a gatyáját!

Mire hatalmas kacagásban tört ki a tömeg.

Alig csitult el a közös nevetés, amikor különös óvatossággal tíz nankingi porcelán tányért hoztak be, melyekre kiotói és oszakai híres prostituáltak leveleit festették.

– Nahát! – zúgta a tömeg, közelebb tódultak, és mindannyian olvasni akarták a leveleket.

Később kiderült, hogy csak az év utolsó hónapjában írták ezeket, nyoma se volt bennük szerelmi fogadkozásoknak vagy heves vallomásoknak, pénzért rimánkodtak mindegyikben gyönyörű udvarias kifejezésekkel: „Őszinte tisztelettel fordulok Önhöz, elnézést, hogy az idejét rabolom, de legyen olyan kegyes segíteni…”

– Mindent, még a szerelmet is meg lehet pénzen vásárolni ezen a világon – szónokol-

[15] Japánban a szobák méretét tatamival határozzák meg.

Nagy Z. László fotója

ta a kikiáltó. – Bizonyára a tányérok tulajdonosa nagy szoknyavadász lehetett, és minden egyes irományért egy ezüstpénzt szurkolt le. Így aztán ezek a mosogatóba hajított levélkék jóval értékesebbek, mint a tányérok!

Erre újból kirobbant a nevetés. A tányérok után egy Fudó[16] szobrocska hívta fel magára a nézősereg figyelmét, a szertartásokhoz szükséges kellékekkel együtt hozták be: egy vasbot, egy virágtartó, egy csengettyű, egy kard és egy áldozati tűz gyújtására használt oltár tartozott még a figurához.

– Micsoda istenség ez – kiáltotta valaki, – ha még arra sem képes, hogy megvédje magát!

Legvégül került sor a mi kovácsunk szalmakalapjára. Ez a tárgy igencsak meglepte a kikiáltót:

– Ennek a kalapnak a tulajdonosa igencsak szánalomra méltó! Biztos nem csak egy nyáron át akarta viselni! Nézzék csak, milyen gondosan van becsomagolva ezzel a különleges papírral. Hát akkor ki veszi meg ennek a zsugorinak a kalapját?

Elsőre csupán három rézpénzt ajánlottak érte, végül azonban akadt valaki, aki megadott ezért tizennégy rézpénzt. A kovács a következő szavakkal vette át az összeget:

– Esküszöm az istenekre, hogy harminchat rézpénzért vettem ezt a kalapot az ötödik hónapban, de csak egyetlen egyszer, a Majom napján[17] viseltem.

Őszinte vallomása újból mosolyra fakasztotta a sokadalmat.

Egy ember az árverés végén huszonöt legyezőt vásárolt, hiszen újévkor sokszor szoktak legyezőt adni ajándékba, aztán vett még egy doboz dohányt is, s az egészért mindössze két monme hét but fizetett. Otthon kinyitotta a dobozt, és csodák csodája, három aranypénzt talált az alján. Váratlan szerencse érte!

Nagy a sürgés-forgás az edói piacon

A mennyek alatti birodalomban, a mi világunkban, ahol a béke és boldogság honol, minden kereskedőnek az a vágya, hogy egyszer eljusson Edóba.[18] Itt aztán az összes tájegység kereskedőházát meg lehet találni! Az edói nagykereskedők minden áldott nap töméntelen mennyiségű árut hozatnak szárazon és vízen. Meg aztán bőségesen van itt arany is, ezüst is, és csak azt sajnálja az ember, akinek nincs elég esze hozzá, hogy megkaparintson valamicskét ebből a nagy gazdagságból.

A tizenkettedik hónap tizenötödik napjától a Tóri negyed úgy megváltozik, ha valaki idetéved, azt hiszi, hogy itt kincseket osztogatnak, mert annyian tódulnak ide. Az

16 Fudó mjóó – a Vadzsrajána buddhizmusból ered, ott Acsala néven szerepel. A japán Singon szekta szerint ő az „elmozdíthatatlan”, az öt bölcsességkirály egyike, egy kardot és egy lasszót fog a kezében, rongyokban ábrázolják, egyik foga felfele, míg a másik lefele néz, és egy copfja is van. A hegyi papok védőszentje.

17 A majom a távol-keleti horoszkóp egyik jegye. Ezen a napon ellátogatnak a sintó szentélyekbe, és az utazók istenéhez, Szarudahikóhoz könyörögnek.

18 1968 óta Edo a keleti főváros, azaz Tokió néven szerepel.

Nagy Z. László fotója

emberek csak azokat a boltokat keresik fel, ahol az újévre lehet vásárolni valamit, a többi árura rá se hederítenek. Van itt minden, ami szem-szájnak ingere: különböző labdajátékokhoz tartozó ütők, ezüstözött és aranyozott kalapácsok gyermekjátékok számára, és mennyi drága mihaszna holmi! Például egy kis íjat és a hozzá tartozó nyilakat két arany áráért már nemcsak az arisztokrata ivadékok vásárolják meg, manapság a városi polgárok is megengedhetik maguknak ezt a fényűzést. Az utca közepén nagy a sürgés-forgás a vándorárusok pultjainál, patakokban folyik a rézpénz, csillog-villog, akár a hó, akár az ezüst. A Nihonbasi-hídnál, ahonnan pompás kilátás nyílik a csodálatos Fudzsi-hegyre, megállás nélkül özönlik a tömeg, és olyan hatalmas a lárma, mintha százezer kocsi dübörögne. Mennyi halat hoznak fel minden hajnalban a Funa negyedbe, a halpiacra! Lehet, hogy ezeket a halakat nem fogják, hanem úgy termesztik, mint a zöldséget?! De hát az az igazság, hogy hazánkat mind a négy oldalról tenger veszi körül! A Kanda-negyedbe, a Szuda utcai zöldséges boltokba óriásretekkel felmálházott lovak érkeznek szakadatlan. Olyan sok az óriásretek, mintha az egész veteményes útra kelt volna! Hát még a kosarakban szállított piros csípős paprikák! Ha csak ránézel, máris Muszasi mezején, a Tacuta-hegy lábánál érzed magad az ősz összes pompája közepette. A Szető és a Kódzsi utcában mintha az égből a földre zuhantak volna a felhők, úgy feketéllnek a pultok a sok vadlibától és vadkacsától! A Honcsó utcában meg a kiotói ruhaanyagok pompázó színei villannak fel! A szamurájfeleségeknek készített anyagokon a kiotói öt szín ragyog és a négy évszak jelenetei díszlenek. Úgy gyönyörködhetsz bennük, mint egy ifjú nőalak szépségében! A Tenmacsi-negyed utcáiban gyapottal kereskednek, és ez a gyapot olyan csodálatos, mint Josino hegyén a felkelő nap sugaraitól csillogó hó. Este pedig minden utcában kigyulladnak a fények, melyeket az üzletekben gyújtanak, s ettől ragyog minden utca. Az újév előtti este ezer aranyat is el lehet költeni! A tabit[19] és a bőrszandált csak az utolsó pillanatban szokták megvenni, még pirkadat előtt. Egyszer az történt, hogy egész Edóban nem maradt még egy pár tabi és egy pár bőrszandál sem! Anélkül meg semmire se megy az ember! Ilyen is csak Edóban, Japán legnépesebb városában történhet! Este egy pár bőrszandál még csak hét-nyolc bu volt, éjfél után egy monme és két-három bu lett az ára, hajnalban pedig már két monme öt but is megfizettek érte. De még ezt az árat is boldogan megadták volna az emberek, ha egyáltalán lehetett volna kapni!

Egy másik évben a halat vásárolták fel és aztán egy pár kis sügérért tizennyolc monmét is megkértek. Amikor pedig nem termett elég narancs, két aranyat is megadtak darabjáért! Mit gondolnak, mi történt? Még így is elkapkodták! Kiotóban és Oszakában egészen más a helyzet, az ottaniak még ünnep előtt sem hajlandók túlfizetni az árut. Nem hiába tartja a mondás, hogy az edóiak úgy élnek, akár a fejedelmek! Igaz, az utóbbi időben a kiotói és az oszakai kereskedők kezdik átvenni az edói szokásokat, és már nem nyúlnak reszketve minden rézpénz után. Még az aranypénzt sem mérik olyan nagy buz-

[19] A tabi kemény talpú zokni, melyen a nagylábujj elkülönül a többi lábujjtól, hogy a szandálba be lehessen bújni.

Nagy Z. László fotója

gósággal. Ha egy pénzérmének nincs meg a megfelelő súlya, megpróbálnak csendben túladni rajta. Minden örök körforgásban van ebben a mi világunkban, nincs értelme hát a pénzről fecsegni, akkor meg minek vacakoljon az ember holmi pénzérme súlya miatt?!

Ha elsétálunk a tizenkettedik hónap tizenhetedik, tizennyolcadik napja körül azoknak a pénzszállítóknak a háza tájára, akik Edóból Kamigatába hordják oda-vissza a pénzeket, igazi ezüst- és aranyhegyek tárulnak a szemünk elé. Úgy csillognak-villognak, mintha mind vadonatúj volna! Aztán meg ugyanazt az utat hányszor, de hányszor bejárják! Ha van, ami nem ismeri a pihenést, hát az a pénz! Mennyi pénz van széles e világon! De még Edóban is élnek olyan emberek, akiknek egy fia arany nélkül kell az újévet megünnepelni.

A szamurájoknál az a szokás, hogy az újév beköszönte előtt ajándékokkal lepik meg egymást. Ilyentájt gyakran küldöncök egész hadát lehet látni az utakon, akik sietve viszik az ajándékokat, hogy még időben eljuttassák a megfelelő helyekre. A leggyakrabban drága kardot, újévi díszes kimonót, egy hordó szakét, egy köteg halat, egy doboz gyertyát szoktak ajándékozni. Amikor az ajándékot vivők hosszú sorát nézi az ember, arra gondol, hogy ez az áldott ünnep talán nem ér véget soha az életben. Minden ház előtt ott pompáznak az újévi kapudíszek fenyőből és bambuszból. Elég egy pillantást vetni rájuk, s máris magunk elé képzeljük, hogy ott állunk a Csitosze hegynél, az Ezeréves boldogság hegyénél, az örökzöld Tokuva-híd felett felkel a Nap, s bőkezűen szórja sugarait köröskörül. S ekkor köszönt ránk a felhőtlen Tavasz ünnepe.

Vihar Judit fordítása

Nagy Z. László fotója